

Biztonsági adatlap

az 1907/2006/EK REACH rendelet alapján

Elkészítés ideje (előző változat): 2024.03.

Felülvizsgálat ideje: 2024.05.27.

Verziószám: 2.0

1. SZAKASZ: Az anyag/keverék és a vállalat/vállalkozás azonosítása

Termék neve: Illatosító – örökzöld - 150 g
Termék kódja: 58806F
UFI: Q7YP-CFSW-YF5R-TW37

1.2. Az anyag vagy keverék megfelelő azonosított felhasználásai, illetve ellenjavalt felhasználása

Megfelelő azonosított felhasználás: légfrissítő, lakossági felhasználás

Ellenjavallat: Minden más irányú felhasználás

1.3. A biztonsági adatlap szállítójának adatai

Forgalmazó: Globiz International Kft.
4031 Debrecen, Határ út 1/C
Tel: +36/52 530 300

A biztonsági adatlapért felelős illetékes személy e-mail címe: globiz@globiz.hu

1.4. Sürgősségi telefonszám:

Egészségügyi Toxikológiai Tájékoztató Szolgálat (ETTSZ):

Tel.: +36 80 201 199 (0-24 órában, díjmentesen hívható – csak Magyarországról)

Tel.: +36 1 476 6464 (0-24 órában, normál díj ellenében hívható – külföldről is)

2. SZAKASZ: A veszély azonosítása

2.1. Az anyag vagy a keverék osztályozása

A 1272/2008/EK (CLP) rendelet szerinti osztályozás

Bőrszenzibilizáció 1. kategória H317: Allergiás bőrreakciót válthat ki.

A vízi környezetre veszélyes, krónikus 3. kategória H412: Ártalmas a vízi élővilágra, hosszan tartó károsodást okoz.

2.2. Címkézési elemek

Feltüntetendő veszélyes összetevő(k): 2-metilisotiazol-3(2H)-on; citronello; linalool; 2,4-dimethyl-3-cyclohexene carboxaldehyde; d-limonén; citral; cyclamen aldehyde; 2-methyl-3- tolypropionalde hyde; eugenol; methyl octine carbonate.

Veszélyt jelző piktogram:

Figyelmeztetés :

Figyelem

Figyelmeztető mondat:

H317: Allergiás bőrreakciót válthat ki.
H412: Ártalmas a vízi élővilágra, hosszan tartó károsodást okoz.

Óvintézkedésre vonatkozó mondatok:

P273: Kerülni kell az anyagnak a környezetbe való kijutását.
P280:Védőkesztyű/védőruha/szemvédő/arcvédő használata kötelező.
P302+P352: HA BŐRRE KERÜL: Lemosás bő vízzel és szappannal.
P333 + P313: Bőrirritáció vagy kiütések megjelenése esetén: orvosi ellátást kell kérni.
P362 + P364. A szennyezett ruhadarabot le kell vetni és újbóli használat előtt ki kell mosni.
P501: A tartalom/edény elhelyezése hulladékként: a helyi/területi/országos/nemzetközi előírásoknak megfelelően.

Kiegészítő veszélyességi információ:

EUH208 2-methyl-3-tolypropionaldehyde, citral, cyclamen aldehyde, eugenol, limonene, methyl octine carbonate -t tartalmaz. Allergiás reakciót válthat ki.

2.3. Egyéb veszélyek

A PBT- és a vPvB-értékelés eredményei:

A keverék nem tartalmaz vPvB vagy PBT anyagot.

Endokrin károsító tulajdonságok:

A keverék nem tartalmaz endokrin rendszert károsító tulajdonságokkal rendelkező anyagokat.

3. SZAKASZ: Összetétel/összetevőkre vonatkozó információk
3.2. Keverékek

Megnevezés	CAS -szám	EK- szám/ECH A lista szám	Index szám/ REACH regisztráció s szám	Konc entr áció (%)	Osztályozás az 1272/2008/EK rendelet szerint (CLP)	
					Veszély kategória	H monda t
Water	7732-18-5	-	-	92. 8	Nincs	-
Surfactant	61788-85-0	-	-	2	Eye irrit. 2 * Acute Tox. 4	H319 H332
Polyacrylic Beads	9003-04-7	-	-	2	Nincs *	-
2-metilisotiazol-3(2H)-on	2682-20-4	220-239-6	613-326-00-9/ -	0.2	Acute Tox. 3 Acute Tox. 3 Skin Corr. 1B Eye Dam. 1 Skin Sens. 1A Acute Tox. 2 Aquatic Acute 1 Aquatic Chronic 1	H301 H311 H314 H318 H317 H330 H400 H410
Illat keverék -3 %						
PHENETHYL ALCOHOL	60-12-8	200-456-2	-/ 01-2119963921- 31-xxxx	0.3	Acute Tox. 4 * Eye Irrit. 2	H302 H319
CITRONELLOL	106-22-9	203-375-0	-/ 01-2119453995- 23-xxxx	0.3	Skin Irrit. 2 * Skin Sens. 1B Eye Irrit. 2	H315 H317 H319
tetrahidro-2-izobutil-4- metilpirán-4-ol izomer keverék (cisz és transz)	63500-71-0	405-040-6	603-101-00-3/ 01-0000015458- 64-xxxx	0.2	Eye Irrit. 2	H319
2,6-DIMETHYL-7- OCTEN-2- OL	18479-58-8	242-362-4	-	0.2	Skin Irrit. 2 * Eye Irrit. 2	H315 H319
LINALOOL	78-70-6	201-134-4	603-235-00-2/ 01-2119474016- 42-xxxx	0.2	Skin Sens. 1B	H317
2,4-DIMETHYL-3- CYCLOHEXENE CARBOXALDEHYDE	68039-49-6	268-264-1	-	0.2	Skin Irrit. 2 * Skin Sens. 1B Eye Irrit. 2 Aquatic Chronic 2	H315 H317 H319 H411
BENZYL ACETATE	140-11-4	205-399-7	-	0.2	Aquatic Chronic 3 *	H412
AMYL SALICYLATE	2050-08-0	218-080-2	-	0.2	Acute Tox. 4 * Aquatic Chronic 1	H302 H410

REACTION MASS OF ALLYL (2- METHYLBUTOXY) ACETATE & ALLYL (3- METHOXYBUTOXY) ACETATE	-	916-328-0	-	0.2	Acute Tox. 4 * Acute Tox. 4 Acute Tox. 2 Aquatic Acute 1	H302 H312 H330 H400
d-limonén	5989-27-5	227-813-5	601-096-00-2/ -	0.2	Flam. Liq. 3 Asp. Tox. 1 Skin Irrit. 2 Skin Sens. 1B Aquatic Acute 1 Aquatic Chronic 3	H226 H304 H315 H317 H400 H412
CITRAL	5392-40-5	226-394-6	605-019-00-3/ 01-2119462829- 23-xxxx	0.2	Skin Irrit. 2 Skin Sens. 1	H315 H317
CYCLAMEN ALDEHYDE	103-95-7	203-161-7	-/ 01-2119970582- 32-xxxx	0.2	Skin Irrit. 2 * Skin Sens. 1B Aquatic Chronic 3	H315 H317 H412
2-METHYL-3-TOLYLPROPIONALDE HYDE	41496-43-9	255-410-4	-	0.2	Skin Sens. 1B *	H317
EUGENOL	97-53-0	202-589-1	-	0.2	Skin Sens. 1B * Eye Irrit. 2	H317 H319
METHYL OCTINE CARBONATE	111-80-8	203-909-2	-/ 01-2120139912- 55-xxxx	0.2	Acute Tox. 4 * Skin Irrit. 2 Skin Sens. 1B Aquatic Acute 1 Aquatic Chronic 3	H302 H315 H317 H400 H412

*Gyártó által megadott osztályozás.

Egyedi koncentrációs határérték:

2-metilisotiazol-3(2H)-on

Skin Sens. 1A; H317: C ≥ 0,0015 %

A H-mondatok teljes szövegét lásd a 16. szakaszban.

4. SZAKASZ: Elsősegély-nyújtási intézkedések

4.1. Az elsősegély-nyújtási intézkedések ismertetése

Ha orvosi tanácsra van szükség, legyen kéznél a termék doboza vagy címkéje.

Szembe jutás esetén: Óvatosan öblítse ki vízzel néhány percig. Ha szemirritáció lép fel: Kérjen orvosi tanácsot/ellátást.

Belégzést követően: Az érintett személyt friss levegőre kell vinni és olyan nyugalmi testhelyzetbe kell helyezni, hogy könnyen tudjon lélegezni. Tünetek esetén forduljon orvoshoz

Bőrré jutást követően: Öblítse le a szennyezett bőrt bő szappanos vízzel. Ha bőrirritáció vagy kiütés lép fel: Kérjen orvosi tanácsot/ellátást.

Lenyelés esetén: Öblítse ki a száját. NEM szabad hánytatni. Hívjon mérgező toxikológust/orvost, ha rosszul érzi magát.

4.2.A legfontosabb – akut és késleltetett- tünetek és hatások

Allergiás bőrreakciót válthat ki.

4.3. A szükséges azonnali orvosi ellátás és különleges ellátás jelzése

Kezelje a tüneteket, nem ismert specifikus gyógyszer.

5. SZAKASZ: Tűzvédelmi intézkedések

5.1. Oltóanyag

Alkalmos tűzoltóanyag : Az oltáshoz használjon CO₂-t, vegyszerport, vízpermetet vagy alkoholálló habot. Alkalmatlan tűzoltóanyag: Víz teljes sugárral.

5.2. Az anyagból vagy a keverékből származó különleges veszélyek

Tűz alatt a levegőben allergizáló/irritáló füst keletkezhet.

5.3.Tűzoltóknak szóló javaslat

Speciális védőfelszerelés tűzoltóknak: Önálló légzőkészülék.

6. SZAKASZ: Intézkedések véletlenszerű expozíciónál

6.1. Személyi óvintézkedések, egyéni védőeszközök és vészhelyzeti eljárások

Nem sürgősségi ellátó: Védőfelszerelés: Védőkesztyű és légzésvédő

Vészhelyzeti eljárások: Azonnal evakuálni; Kerülni kell a por/füst belélegzését; Kerülni kell a szemmel és bőrrel való érintkezést; Kerülni kell a környezetbe jutást.

Sürgősségi ellátóknak: Személyi védőfelszerelés: Védőkesztyű és légzésvédő

6.2. Környeztvédelmi óvintézkedések

Kerülje a kiömlött anyag szétoszlását és továbbterjedését, és érintkezését a talajjal, vízfolyásokkal, lefolyókkal és csatornákkal. Tájékoztassa az illetékes hatóságot, amennyiben a termék környezetszennyezést okozott (csatornák, vízfolyások, talaj vagy levegő).

6.3. A területi elhatárolás és szennyezésmentesítés módszerei és anyagai

Távolítsa el a gyújtóforrásokat. Biztosítson megfelelő szellőzést. Kerülje el a gőzök túlzott belélegzését. A kiömlött anyagot homok vagy inert por segítségével azonnal meg kell akadályozni. A helyi előírásoknak megfelelően kell ártalmatlanítani.

6.4. Hivatkozás más szakaszokra

Biztonságos kezelés lásd 7. szakasz

Személyi védőfelszerelések: lásd 8. szakasz

Ártalmatlanítás: lásd 13. szakasz.

7. SZAKASZ: Kezelés és tárolás

7.1. Biztonságos kezelésre irányuló óvintézkedések

Figyelmesen olvassa el és kövesse az összes utasítást; Biztosítsa a megfelelő szellőzést a munkahelyen; Kerülje a por/füst belélegzését; Kerülje a szemmel és bőrrel való érintkezést; Kerülje a környezetbe való kibocsátást.

Tűz- és robbanásvédelemmel kapcsolatos információk: A megelőző tűzvédelemre vonatkozó szokásos intézkedések.

7.2. A biztonságos tárolás feltételei, az esetleges összeférhetlenséggel együtt

A raktárhelyiségekkel és tartályokkal szemben támasztott követelmények: Hűvös és jól szellőző helyen, zártan tárolandó.

Egy közös tároló helyiségben való tárolással kapcsolatos információk: Gyermekek elől elzárva tartandó. Tartsa távol a lángtól és gyúlékony anyagoktól.

7.3. Meghatározott végfelhasználás (végfelhasználások):

légfrissítő ,lakossági felhasználás

8. SZAKASZ: Az expozíció ellenőrzése/ egyéni védelem**8.1. Ellenőrzési paraméterek**

A kémiai kóroki tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének és biztonságának védelméről szóló 5/2020. (II. 6.) ITM rendelet szerinti határértékkel szabályozott összetevőt a termék nem tartalmaz.

DNEL, PNEC expozíciós határértékek: Nincs adat.

8.2. Az expozíció ellenőrzése :**Megfelelő műszaki ellenőrzés:**

Kezelés a helyes ipari higiéniai és biztonsági gyakorlatnak megfelelően; Kéz- és arcmosás szünetek előtt és a munka végén; A szennyezett ruházatot levenni és újrahasználat előtt kimosni. A műszaki létesítmények kialakítására vonatkozó információkat lásd a 7. szakaszban.

Szemvédelem: Oldalvédővel ellátott védőszemüveg

Kéz védelem: Védőkesztyű. Butilkaucsukból készült kesztyű Neoprene™ gumiból, nitril gumiból (vastagság> 0,3 mm; áttörési idő akár 480 perc).

Bőrvédelem: Kesztyű, csizma és védőruházat viselése javasolt.

Légzésvédelem: Nem szükséges normál használat mellett

Környezeti expozíció ellenőrzése: Az ellenőrző intézkedéseket a közösségi környezetvédelmi jogszabályokkal összhangban kell meghozni.

9. SZAKASZ: Fizikai és kémiai tulajdonságok**9.1. Az alapvető fizikai és kémiai tulajdonságokra vonatkozó információ**

Halmazállapot	folyadék (gél)
Szín	-
Szag	örököld illat
Olvadáspont/fagyáspont	nincs adat
Forráspont vagy kezdő forráspont és forrásponttartomány	nincs adat
Tűzvesélyesség	nincs adat
Felső és alsó robbanási határértékek	nincs adat

Lobbanáspont	nincs adat
Gyulladáspont	nincs adat
Öngyulladási hőmérséklet	nincs adat
Bomlási hőmérséklet	nincs adat
pH	8-9
Kinematikus viszkozitás	nincs adat
Oldhatóság	vízben nem oldódik
N-oktanol/víz megoszlási hányados (log értéke)	nincs adat
Gőznyomás	elhanyagolható
Sűrűség és/vagy relatív sűrűség	0.87-0.92
Relatív gőzsűrűség	nincs adat
Részecskejellemzők	nincs adat

9.2. Egyéb információ

Nem áll rendelkezésre adat.

10. SZAKASZ: Stabilitás és reakciókészség

10.1. Reakciókészség

A termék normál használati, tárolási és szállítási körülmények között nem reakcióképes.

10.2. Kémiai stabilitás

Normál környezeti hőmérsékleten történő tárolás esetén a termék stabil.

10.3. A veszélyes reakciók lehetősége

Nincs ismert veszélyes reakció.

10.4. Kerülendő körülmények

Kerülendő a 46 ° C feletti magas hőmérséklet.

10.5. Nem összeférhető anyagok

Erős oxidánszerek. Gyúlékony anyagok.

10.6. Veszélyes bomlástermékek

Rendeltetésszerű felhasználás esetén nem bomlik le.

11. SZAKASZ: Toxikológiai információk

11.1. Az 1272/2008/EK rendeletben meghatározott veszélyességi osztályokra vonatkozó információk

- Akut toxicitás: A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Bőrkorrózió/bőrirritáció: A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Súlyos szemkárosodás/szemirritáció: A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Légzőszervi vagy bőrszenzibilizáció: Allergiás bőrreakciót válthat ki.
- Csírasejt-mutagenitás: A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Rákkeltő hatás: A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Reprodukciós toxicitás: A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Egyetlen expozíció utáni célszervi toxicitás (STOT): A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Ismétlődő expozíció utáni célszervi toxicitás (STOT): A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.
- Aszpirációs veszély: A rendelkezésre álló adatok alapján az osztályozási kritériumok nem teljesülnek.

11.2. Egyéb veszélyekkel kapcsolatos információ: Nem áll rendelkezésre információ.

12. SZAKASZ: Ökológiai információk

12.1. Toxicitás: A termék összetevőit megvizsgálták, és a címkén szereplő utasításoknak megfelelő használat esetén nem várható káros hatás a környezetre.

12.2. Perzisztencia és lebonthatóság: Nem áll rendelkezésre adat.

12.3. Bioakkumulációs képesség: Nem áll rendelkezésre adat.

12.4. A talajban való mobilitás: Nem áll rendelkezésre adat.

12.5. A PBT- és a vPvB- értékelés eredményei: Ez a keverék nem tartalmaz olyan anyagokat ($\geq 0,1\%$), amelyek PBT-nek vagy vPvB-nek minősülnek.

12.6. Endokrin károsító tulajdonságok: Egyetlen összetevő ($\geq 0,1\%$) sem rendelkezik endokrin károsító tulajdonságokkal a nem célszervezetek tekintetében, mivel nem felel meg a 2017/2100/EU rendelet B. szakaszában meghatározott kritériumoknak.

12.7. Egyéb káros hatások: Vízesélyességi osztály: WGK 2 (német rendelet) (önértékelés): veszélyes.

13. SZAKASZ: Ártalmatlanítási szempontok

13.1. Hulladékkezelési módszerek

A termék maradékainak kezelése és ártalmatlanítása a 2012. évi CLXXXV. törvény, a 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet és a 72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet előírásai szerint.

A helyi előírásoknak megfelelően ártalmatlanítsa. Kerülje a szennyvízelvezető rendszerbe és a környezetbe való juttatást.

A csomagolás ártalmatlanítására vonatkozó információk:

Az üres tárolóedényeket újrahasznosítás vagy ártalmatlanítás céljából engedélyezett hulladékkezelő telepre kell szállítani.

14. SZAKASZ: Szállításra vonatkozó információk

A szállítási előírások szerint nem minősül veszélyes árunak.

14.1. UN-szám vagy azonosító szám:

nincs adat

14.2. Az ENSZ szerinti megfelelő szállítási megnevezés

nincs adat

14.3. Szállítási veszélyességi osztály(ok)

nincs adat

14.4. Csomagolási csoport

nincs adat

14.5. Környezeti veszélyek

nincs adat

14.6. A felhasználót érintő különleges óvintézkedések

nincs adat

14.7. Az IMO-szabályok szerinti tengeri ömlesztett szállítás

nincs adat

15. SZAKASZ: Szabályozással kapcsolatos információk

15.1. Az adott anyaggal vagy keverékkel kapcsolatos biztonsági, egészségügyi és környezetvédelmi előírások/ jogszabályok

Vonatkozó jogszabályok:

Kémiai biztonság:

2020/878/EU (2020. június 18.) rendelet a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH) szóló 1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet II. mellékletének módosításáról

1907/2006/EK rendelet (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH)

1272/2008/EK rendelet (2008. december 16.) az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról (CLP)

2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról

44/2000. (XII.27.) EüM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások és tevékenységek részletes szabályairól

Munkavédelem: 3/2002 (II.08.) SzCsM-EüM együttes rendelet a munkahelyek munkavédelmi követelményeinek minimális szintjéről 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről 65/1999. (XII. 22.) EüM rendelet a munkavállalók munkahelyen történő egyéni védőeszköz használatának minimális biztonsági és egészségvédelmi követelményeiről

5/2020. (II. 6.) ITM rendelet a kémiai kóroki tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének és biztonságának védelméről

Tűzvédelem: 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról, az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról.

Hulladékgazdálkodás:

2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról

225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól

442/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a csomagolásról és a csomagolási hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről

72/2013. (VIII. 27.) VM rendelet a hulladékjegyzékről

Szállítás:

284/2023. (VI. 30.) Korm. rendelet a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Megállapodás „A” és „B” Melléklete kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről

Egyéb:

648/2004/EK rendelet a mosó- és tisztítószerekről

15.2. Kémiai biztonsági értékelés

A szállító kémiai biztonsági értékelést nem végzett.

16. SZAKASZ: Egyéb Információk

a) Jelen dokumentum a termék 1. verziószámú biztonsági adatlapjának felülvizsgálata.

A felülvizsgálat oka a 2020/878/EU rendeletnek való megfeleltetés.

b) A biztonsági adatlapon alkalmazott rövidítések és betűszók magyarázata:

PBT anyagok: A PBT anyagok különös aggodalomra okot adó anyagok (SVHC).

vPvB anyagok: Nagyon perzisztens (nagyon nehezen lebomló) és az élő szervezetekben nagyon bioakkumulatív tulajdonságokkal rendelkező anyagok.

LD50: Ez az érték azt mutatja meg, hogy az adott anyagból, vegyületből mekkora dózis okozza a kísérleti állatok 50 %-ának pusztulását 24 órán belül.

LC50: Ez az érték azt mutatja meg, hogy az adott anyagból, vegyületből mekkora koncentráció okozza a kísérleti állatok 50 %-ának pusztulását 24 órán belül.

ADR: Veszélyes áruk nemzetközi közúti szállításáról szóló európai megállapodás

IMO: Nemzetközi Tengerészeti Szervezet

RID: Veszélyes áruk nemzetközi vasúti fuvarozásáról szóló szabályzat

ICAO: Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet

- c) A veszélyességi besorolás az 1272/2008/EK rendelet szerint számításos módszerrel történt.
- d) A biztonsági adatlap 3. szakaszban előforduló, H mondatok teljes szövege:
- H226 Tűzveszélyes folyadék és gőz.
 - H301 Lenyelve mérgező.
 - H302 Lenyelve ártalmas.
 - H304 Lenyelve és a légutakba kerülve halálos lehet.
 - H311 Bőrrel érintkezve mérgező.
 - H312 Bőrrel érintkezve ártalmas.
 - H314 Súlyos égési sérülést és szemkárosodást okoz.
 - H315 Bőrirritáló hatású.
 - H317 Allergiás bőrreakciót válthat ki.
 - H318 Súlyos szemkárosodást okoz.
 - H319 Súlyos szemirritációt okoz.
 - H330 Belélegezve halálos.
 - H332 Belélegezve ártalmas.
 - H400 Nagyon mérgező a vízi élővilágra.
 - H410 Nagyon mérgező a vízi élővilágra, hosszan tartó károsodást okoz.
 - H411 Mérgező a vízi élővilágra, hosszan tartó károsodást okoz
 - H412 Ártalmas a vízi élővilágra, hosszan tartó károsodást okoz.

A biztonsági adatlap a vonatkozó hatályos európai uniós és magyar jogszabályok előírásainak megfelelően készült. Fenti adatok a jelenlegi ismereteinkre korlátozódnak, a termék tulajdonságait nem biztosítják és semmiféle jogviszony alapjául nem szolgálnak.